

Осмоловська О. А.,  
канд. іст. наук, доц, кафедри видавничої справи,  
Інститут журналістики  
Київського університету імені Бориса Грінченка

Osmolovska Olena,  
Candidate of Historical Sciences,  
Associate Professor, Institute of Journalism  
of Borys Grinchenko Kyiv University

УДК 655.413: 821.161.2]: 005.6

## ПРОЕКТ «КИЇВ – ВСЕСВІТНЯ КНИЖКОВА СТОЛИЦЯ»: ПЕРСПЕКТИВИ РЕАЛІЗАЦІЇ

### THE PROJECT “KYIV – A WORLD BOOK CAPITAL”: PROSPECTS FOR IMPLEMENTATION

**Анотація.** Уявлення про видавничу справу як про суто редакційно-видавничий процес з підготовки до друку того чи того видання давно відійшов у минуле. Сучасний фахівець з видавничої діяльності – це передусім культурний діяч, інноватор, креативний генератор нових ідей, що має якісну фахову підготовку, навички командної роботи, якості лідера. Інститут журналістики Київського університету імені Бориса Грінченка готує саме таких фахівців. Практико-орієнтоване навчання – це насамперед проектна робота зі студентами. І чим реальніші і вагоміші проекти, тим цікавіше навчання і якісніші його результати.

Авторка статті вивчає інноваційні методи викладання практичних дисциплін з видавничої справи у вищому навчальному закладі, шляхи залучення студентів під час аудиторних занять та позааудиторних заходів до реальних довгострокових проектів, скерованих на отримання запланованих результатів, що: по-перше, підвищують якість освіти; по-друге, сприяють поліпшенню іміджу навчального закладу; по-третє, вирішують важливі видавничі і культурні завдання. За основу взято проект «Київ – Всесвітня книжкова столиця», що впроваджується в межах дисципліни «Міжнародний видавничий бізнес» та має на меті підготувати ґрунт для представлення міста Києва номінантом на отримання такого почесного статусу та підготувати аналітичну інформацію. У процесі роботи над проектом студенти опрацювали аплікаційну форму для подання заявки на отримання статусу Всесвітньої книжкової столиці.

Авторка статті звертає увагу й на інші студентські проекти. Дослідницею вивчено також фестивальну діяльність інституту, зокрема фестиваль «Book fashion», який щороку організовують і проводять студенти-видавці. Оглянуто іншу проектну роботу кафедри видавничої справи.

**Ключові слова:** практико-орієнтоване навчання, проектне навчання, видавнича освіта, Інститут журналістики Університету Грінченка.

**Анотація.** An idea of publishing business as an editorial and publishing process for editing of a particular edition is a thing of the past. A modern specialist in publishing business is primarily a cultural figure, an innovator, a creative generator of new ideas who has high-quality professional education, teamwork skills, and leader's competencies. Institute of Journalism of Borys Grinchenko Kyiv University educates and trains such specialists. The practical-oriented education is particularly the project work with students where the more real and significant projects are, the more interesting training are and the better results are traced.

The author of the article studies innovative methods of teaching practical subjects in the field of publishing at a higher educational institution, the ways of involving students in classroom lessons and out-of-school activities in real long-term projects aimed at obtaining the planned results, as follows: firstly, increasing the quality of education; secondly, improving the image of educational institution; thirdly, solving important publishing and cultural tasks. The project “Kyiv – a World Book Capital”, implemented within the discipline “International Publishing Business” as the basis, aims to prepare the ground for representing the city of Kyiv as a nominee for such an honorary status and to prepare analytical information. In the course of work on the project, the students have developed an application form for applying for the status of the World Book Capital.

The author of the article draws attention to other student projects. The researcher has also studied the festival's activities of the Institute of Journalism, in particular the festival “Book fashion”, which is organized and conducted annually by the students-publishers. As well another project work of the Department of Publishing is studied.

**Keywords:** practice-oriented education, project education, publishing education, Institute of Journalism of Borys Grinchenko Kyiv University.

**В**стут. Актуальність пропонованої теми зумовлена кількома чинниками: по-перше, новою освітньою стратегією Університету Грінченка, що ґрунтується підвищенні якості вищої освіти, практико-орієнтованому навчанні, інноваційних підходах до викладання фахових дисциплін тощо; по-друге, глобалізаційними процесами, що охоплюють усі сфери людської діяльності, зокрема й виробничої та культурної. Світова практика суспільних комунікацій і міжкультурних зв'язків щораз готує нові виклики та створює нові передумови для руху вперед. Одним із таких викликів є проект ЮНЕСКО «Всесвітня книжкова столиця», на який було звернено увагу.

**Результати й обговорення.** Київ наполегливо готує майбутніх видавців, творячи нову історію видавничої справи та київської видавничої школи. І дуже часто саме їхні проекти вирізняються сміливим поглядом та інноваційністю, що й гарантує успіх у майбутнього читача.

Наприклад, ще минулого року студенти-видавці третього курсу Київського університету імені Бориса Грінченка в межах спеціалізації «Міжнародний видавничий бізнес» підготували практичний кейс «Київ – Всесвітня книжкова столиця 2020» (презентація проекту, студентська фотовиставка та промоційне відео) і представили його 7 та 8 грудня 2017 року студентському і бібліотечному осередкам міста.

Водночас майже 16 років тому, 2 листопада 2001 року, на Генеральній конференції ЮНЕСКО було прийнято Резолюцію про створення проекту «Всесвітня книжкова столиця». Міста-переможці конкурсу визначає комітет, до якого входять представники ЮНЕСКО, Міжнародної асоціації видавців, Міжнародної федерації книгопродавців і Міжнародної федерації бібліотечних асоціацій та установ. До 2003 року міста номінувалися без громадського обговорення, але з 2004-го переможці визначаються лише шляхом голосування громадськості. Титул книжкової столиці світу місту присвоюють у Всесвітній день книги й авторського права (23 квітня), і володіє воно ним до 22 квітня наступного року. Проект є іміджевим і не обумовлює грошової винагороди. Проте міста, які здобули почесне звання книжкової столиці, отримують можливість фінансування культурних програм, пов'язаних з літературно-видавничою діяльністю, та залучення до участі в програмі місцевих наукових і літературних спільнот.

Першою книжковою столицею в 2001 році комітет ЮНЕСКО визнав Мадрид. У наступні роки це звання мали: Олександрія (Єгипет, 2002), Нью-Делі (Індія, 2003), Антверпен (Бельгія, 2004), Монреаль (Канада, 2005), Турин (Італія, 2006), Богота (Колумбія, 2007), Амстердам (Нідерланди, 2008), Бейрут (Ліван, 2009), Любляна (Словенія, 2010), Буенос-Айрес (Аргентина, 2011), Єреван (Вірменія, 2012),

Бангкок (Таїланд, 2013), Порт-Харкорт (Нігерія, 2014), Інчхон (Республіка Корея, 2015), Вроцлав (Польща, 2016), Конакрі (Гвінея, 2017), Афіни (Греція, 2018), Шарджа (ОАЕ, 2019).

Таким чином, вивчивши та проаналізувавши інформацію щодо проекту ЮНЕСКО «Всесвітня книжкова столиця», учасники студентської ініціативи вирішили представити місто Київ номінантом на отримання такого почесного статусу та підготували аналітичну інформацію. Зокрема, у процесі роботи над проектом студенти опрацювали аплікаційну форму для подання заявки на отримання статусу Всесвітньої книжкової столиці.

Ні для кого не секрет, що Київ – унікальне місто з багатою історико-культурною спадщиною. Складовою частиною столичної інформаційної політики є сприяння книговидавничій справі, а саме підтримка некомерційних літературних проектів художнього, історичного, культурного, патріотичного характеру. З метою раціонального та ефективного використання коштів, передбачених на підтримку книговидання, при Департаменті суспільних комунікацій Київської міської державної адміністрації створено Видавничу раду. За її підтримки реалізуються книжкові проекти, які популяризують читання (наприклад, «Київ читає»), а також програма модернізації столичних бібліотек. Уже напрацьовано і затверджено айдентіку (атрибутику) книгозбірень, які наразі оновлюють у Києві, узгоджено засоби для ідентифікації персоналу цих закладів. Їх розробила група студентів Київської академії мистецтв. Логотип і фірмовий стиль бібліотек, які підлягають переформатуванню у 2017–2018 рр., погоджували з керівниками центральних бібліотечних систем усіх районів, провели фокус-групи. Перетворення тривають.

Карта бібліотек Києва яскраво демонструє активне бібліотечне наповнення столиці: ознайомлює не лише з найбільшими та мережевими закладами, а й з маленькими книгарнями, які також знаходять свого читача. До речі, незважаючи на економічні та політичні складнощі, у Києві відкриваються нові сучасні бібліотеки. Зокрема, спостерігається дуже популярний у всьому світі тренд книгарень-кав'ярень. У столиці нині є місцини для зручного читання на усі смаки: від маленьких і затішних до сучасних у стилі бібліо-хабів.

У столиці також реалізуються програми для популяризації Києва серед туристів. Приміром, всеукраїнська громадська організація «Українська бібліотечна асоціація» (УБА) стала переможцем конкурсу проектів Європейської культурної фундації та з 2015 року впроваджує проект, спрямований на розвиток туризму у столиці. Зокрема, проект «Прогулянки улюбленим містом» передбачає розробку оригінальних авторських прогулянок Києвом. Наприклад, як

туристів, так і місцевих жителів приваблюють літературні та книжкові музеї, де вирує активна літературна творчість. Кожен із них особливий та неповторний, і кожен активно бореться за свого відвідувача, поступово впроваджуючи сучасні технології та реалізуючи творчі задуми.

Загалом книжкове життя Києва доволі різноманітне та може задовольнити і модернові, і консервативні смаки. Серед яскравого калейдоскопу книжкових подій варто згадати такі фестивалі та виставки-ярмарки, як "Книжковий арсенал", "Медвін", "Книжковий кураж базар", "Літературний ковчег" у рамках фестивалю "Гогольфест", "Арт-пікнік" Слави Фролової, книжкові виставки в Українському домі.

До того ж київські видавництва активно проводять конкурсну діяльність, оголошуючи нові літературні конкурси. Серед найвідоміших – конкурс від видавництва «Смолоскип». Активно сприяє розвитку книжкової справи у столиці і міжнародний літературний конкурс «Коронація слова». Наприклад, 2016 року було навіть започатковано номінацію творів про Київ "Як тебе не любити".

Згадаймо і про цікаві книжкові проекти столиці. Зокрема, в рамках проекту «Енеїда» у столичному метро запустили потяг «Енеїда», який ознайомлюватиме пасажирів з візуальною історією відомої поеми Івана Котляревського. Проекти «Казковий трамвайчик» та «Книжкобус» розраховані насамперед на дітей, дарують їм радість читання та популяризують книгу серед малечі.

Ще у часи Революції гідності, яка підняла людей на захист своїх прав та свободи, було започатковано проект "Бібліотека Майдану". Книжковою цікавиною міста залишається і ринок Petrivka, який, однак, через розвиток мережевих та інтернет-магазинів втратив роль книжкової Мекки. Поступово у Києві з'являються книжкові автомати, розвивається букросинг.

Серед студентських книжкових проектів хотілося б виокремити фестиваль "Bookfashion» Київського університету імені Бориса Грінченка – щорічний всеукраїнський фестиваль серед студентів та школярів на розробку та просування в інтернеті буктрейлерів і промороликів. Мета фестивалю – популяризація читання, привертання уваги читача до новинок книжкового ринку. Серед його завдань:

- залучення студентів та школярів до популяризації читання;
- пошук новинок книгодруку;
- обмін досвідом з провідними ВНЗ та фахівцями у галузі реклами, видавничої справи і книгознавства, режисури та сценарної майстерності.

Значне місце у книжковій історії Києва займає розвиток книжкової ілюстрації. Такі заклади, як "Мистецький Арсенал", галерея "Я", Art Ukraine

Gallery, громадська організація "Пікторік" приділяють чимало уваги книжковій ілюстрації, організовуючи у столиці мистецькі заходи на підтримку молодих ілюстраторів. Та й відомі у всьому світі імена молодих книжкових ілюстраторів Володимира Єрка, Івана Сулими, Поліни Дорошенко, Ольги Гаврилової пов'язані насамперед із Києвом.

У 2017 році у Києві розпочав роботу Український інститут книги. З його діяльністю пов'язують новий етап розвитку книговидавничої справи в Україні. Метою діяльності Інституту є підтримка книговидавничої справи, популяризація читання, стимулювання перекладацької діяльності, просування української літератури у світі.

На порядку денному світових видавців постають і такі питання, як доступність книги, безбар'єрність, інклюзія. Київ не залишається осторонь цієї тенденції. Нині у столиці активно розвивається інклюзивна література. Зокрема, було створено тематичну інтернет-платформу [inclusivebooks.org](http://inclusivebooks.org), де збираються і систематизуються всі інклюзивні видання українських авторів та формується єдина база такої літератури. Водночас перше представлення окремого стенда української інклюзивної літератури відбулося на «Книжковому арсеналі – 2017» у Києві. У рамках цієї самої виставки віднедавна за ініціативи письменниці Катерини Бабкіної реалізується ще один цікавий проект «Дуже особлива подорож»: діти-волонтери проводять екскурсії для малечі з особливостями розвитку.

Окрему інклюзивну номінацію було започатковано і в рамках міжнародного літературного конкурсу «Коронація слова», що сприяло розвитку вітчизняних видавництв інклюзивної літератури.

У цьому контексті варто згадати також про оновлений публічний простір «Оціум 51. Бібліотека». Його засновники не лише прагнуть змінити ставлення до бібліотек і створити територію вільного спілкування, а й активно впроваджують інклюзивне читання та залучають до читання людей з інвалідністю.

Зважаючи на всі ці аргументи, Київ має всі шанси стати наступною книжковою столицею світу. Знайомство студентів із проектом «Всесвітня книжкова столиця» та проведення мотиваційних заходів дало змогу підготувати студентську культурну ініціативу «Київ – Всесвітня книжкова столиця 2020» та розробити практичні пропозиції щодо її практичного втілення. Метою цієї програми було включення майбутніх видавців у практичну культурну діяльність, подолання індиферентності та зневірення завдяки творчому компоненту та чіткому окресленню шляхів можливої реалізації проекту. Завдяки співпраці з Українською асоціацією видавців та книгорозповсюджувачів студенти змогли пересвідчитися в дієвості міжнародної комунікації у видавничій сфері.

Під час підготовки проекту вони розробили власні практичні пропозиції щодо розвитку книжкової інфраструктури міста, визначити маркери потенційної привабливості книжкового Києва для міжнародного середовища та запропонували активно використовувати студентство як рушійну силу в реалізації культурної ініціативи.

**Висновки.** Практико-орієнтоване навчання відкриває нові можливості для викладача та студента. Викладач отримує змогу інноваційного пошуку, а студент долучається до створення реальних проєктів. Разом це робить процес навчання цікавим і корисним, як для студентської спільноти, так і для суспільства загалом.

#### Список літератури

1. Всесвітня книжкова столиця. ЮНЕСКО: Прийом 2021 року заявок на Всесвітній книжковий капітал ЮНЕСКО відкритий! [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://en.unesco.org/world-book-capital-city>.
2. Департамент суспільних комунікацій виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) : [сайт]. – Режим доступу: <http://dsk.kievcity.gov.ua/>.
3. Що носитимуть бібліотекарі Києва? [Електронний ресурс] // Вечірній Київ : [сайт]. – Режим доступу: <https://vechirniykyiv.com.ua/news/shcho-nosytymut-bibliotekari-kyyeva>.
4. Статут Державної установи «Український інститут книги» [Електронний ресурс] // Міністерство культури України [офіційний сайт]. – Режим доступу: [http://195.78.68.75/mcu/control/uk/publish/article?art\\_id=245224945&cat\\_id=245224937](http://195.78.68.75/mcu/control/uk/publish/article?art_id=245224945&cat_id=245224937).
5. Мережа інклюзивних амбасадорів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://inclusivebooks.org>.
6. Міжнародний літературний конкурс романів, п'єс, кіносценаріїв, пісенної лірики та творів для дітей [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://koronatsiya.com/>.
7. Смолоскип. Українське незалежне видавництво [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.smoloskyp.org.ua/ftmenu-178/eftmenu-179.html>.
8. Українська бібліотечна асоціація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ula.org.ua/profesiyni-resursi/biblioteki-m-kieva>.
9. Я галерея. Арт-центр Павла Гудімова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://yagallery.com/news/ostannij-tizhden-vistavki-proekt-eneida-v-nhmu>.
10. Удивительные иллюстрации Владислава Ерко // Дежурка : дизайн-журнал номер один [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dejurka.ru/inspiration/amazing-atrwoorks-by-vladislav-erko>.
11. Открытие. Иллюстратор Полина Дорошенко: «В любой теме можно найти вдохновение» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://styleinsider.com.ua/2016/10/otkrytie-illyustrator-polina-doroshenko/>.
12. Ті, що малюють між слів. 7 українських ілюстраторів, яких варто знати // Українська правда [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://life.pravda.com.ua/culture/2016/07/8/214736/>.

13. Потяг «Енеїда» у столичному метро // УНІАН [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.unian.ua/multimedia/photo/115259-poezd-eneida-v-stolichnom-metro.html>.

14. Village.com.ua [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.the-village.com.ua/village/city/city-news/263563-na-prorizniy-vidkrilas-knigarnya-kavyarnya-starogo-leva>.

15. Арт-Україна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://artukraine.fund/>.

#### References

1. UNESCO, “UNESCO World Book Capital”, available at: <https://en.unesco.org/world-book-capital-city>.
2. Kyiv City State Administration, *Department of Public Communications of the Executive Body of the Kyiv City State Administration*, available at: <http://dsk.kievcity.gov.ua/>.
3. Vechirniy Kyiv (2017), “What will librarians of Kyiv wear?”, available at: <https://vechirniykyiv.com.ua/news/shcho-nosytymut-bibliotekari-kyyeva>.
4. Ministry of Culture of Ukraine (2017), *Statute of the State Institution “Ukrainian Institute of Books”*, № 41137547, available at: [http://195.78.68.75/mcu/control/uk/publish/article?art\\_id=245224945&cat\\_id=245224937](http://195.78.68.75/mcu/control/uk/publish/article?art_id=245224945&cat_id=245224937).
5. Inclusive Ambassadors Network, available at: <http://inclusivebooks.org>.
6. The International Literary Competition on Novels, Plays, Screenplays, Song Lyrics and Works for Children “Coronation of Word”, available at: <http://koronatsiya.com/>.
7. Smoloskyp Independent Publishing House, available at: <http://www.smoloskyp.org.ua/ftmenu-178/eftmenu-179.html>.
8. Ukrainian Library Association, available at: <https://ula.org.ua/profesiyni-resursi/biblioteki-m-kieva>.
9. “Ya Gallery” Pavlo Gudimov Art Center, available at: <http://yagallery.com/news/ostannij-tizhden-vistavki-proekt-eneida-v-nhmu>.
10. “Dezhurka” Design Magazine Number One, “The amazing illustrations by Vladislav Erko”, available at: <http://www.dejurka.ru/inspiration/amazing-atrwoorks-by-vladislav-erko>.
11. StyleInSider (2016), “Discovery. Illustrator Polina Doroshenko: “Inspiration can be found in any topic””, available at: <http://styleinsider.com.ua/2016/10/otkrytie-illyustrator-polina-doroshenko/>.
12. Teren, T. (2016), “Those ones who draw between words. 7 Ukrainian illustrators who you should know”, *Ukrainska Pravda [Ukrainian Truth]*, available at: <https://life.pravda.com.ua/culture/2016/07/8/214736/>.
13. UNIAN (2017), “The Aeneid train in metro”, available at: <https://www.unian.ua/multimedia/photo/115259-poezd-eneida-v-stolichnom-metro.html>.
14. The Village Ukraine (2017), “Saryi Lev Bookstore-Cafe on Prorizna Street”, available at: <http://www.the-village.com.ua/village/city/city-news/263563-na-prorizniy-vidkrilas-knigarnya-kavyarnya-starogo-leva>.
15. Art-Ukraine Foundation, available at: <http://artukraine.fund/>.

Подано до редакції 30. 05. 2018 р.

Осмоловская Е. А.,

канд. ист. наук, доц. кафедры издательского дела,

Институт журналистики

Киевского университета имени Бориса Гринченко

**ПРОЕКТ «КИЕВ – ВСЕМИРНАЯ КНИЖНАЯ СТОЛИЦЯ»:  
ПЕРСПЕКТИВЫ РЕАЛИЗАЦИИ**

**Аннотация.** Представление об издательском деле как о сугубо редакционно-издательском процессе для подготовки к печати того или иного издания давно отошли в прошлое. Современный специалист издательской деятельности – это прежде всего культурный деятель, инноватор, креативный генератор идей, что имеет качественную специальную подготовку, навыки командной работы, качества лидера. Институт журналистики Киевского университета имени Бориса Гринченко готовит именно таких специалистов.

Практико-ориентированное обучение – это прежде всего проектная работа со студентами. И чем реальнее и весомее проекты, тем интереснее обучение и качественнее его результаты.

Автор статьи изучает инновационные методы преподавания практических дисциплин с издательского дела в высшем учебном заведении, пути привлечения студентов во время аудиторных занятий и внеаудиторных мероприятий к реальным долгосрочным проектам, направленным на получение запланированных результатов, что: во-первых, повышают качество образования; во-вторых, сопутствуют получению запланированных результатов; в-третьих, решают важные издательские и культурные задания. За основу взято проект «Киев – Всемирная книжная столица», который воплощается в пределах дисциплины «Международный издательский бизнес» и имеет цель подготовить фундамент для предоставления города Киева номинантом на получение такого почетного статуса, а также подготовить аналитическую информацию. В процессе работы над проектом студенты обработали аппликационную форму для подачи заявления на получения статуса Всемирной книжной столицы.

Автор статьи обращает внимание и на другие студенческие проекты. Изучена также фестивальная деятельность института, в частности фестиваль «Book fashion», который ежегодно организывают и проводят студенты-издатели. Обращено внимание и на другие проекты кафедры издательского дела.

**Ключевые слова:** практико-ориентированное обучение, проектное обучение, издательское образование, Институт журналистики Киевского университета имени Бориса Гринченко.